

Kevadised tööd mesilas

Kokkuvõte Antu Rohkla loengust Karksi-Nuia mesinike õppusel 12. aprillil 2008.a.,

Lektorileping PR-4-1.5-33

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Kevadel pärast mesilasperede puhastuslendlust on vaja võimalikult varsti heita pilk ka taru sisemusse, et teha kindlaks mesilasperede tegelik seisukord ja kõrvaldada need puudused, mis pere arengut takistavad. Esmajoones tuleb kontrollida neid peresid, kus puhastuslendlus oli loid, kes määrisid taru või kes hakkasid pärast puhastuslendlust välja kandma meekristallikesi, kärjetükikesi jne. Loomulikult tuleb valida kiirläbivaatuseks sobivat ilma, sest selleks ajaks on enamikes mesilasperedes juba haue sees. Samas on ilmad veel jahedad ja mesilastel niigi tegemist pesas normaalse temperatuuri hoidmisega.

Kiirläbivaatuseks tuleb valida vaikne päikesepaisteline ilm, kui õhutemperatuur on varjus vähemalt +7°...+8°C. Tavaliselt saabuvad Eestis selleks sobivad ilmad märtsi lõpus või aprilli alguses. Ka sellise ilmaga ei ole soovitatav kärgi (eriti haudmekärgi) pesast välja tõsta ja neid kaua vaadelda. Perede kiirläbivaatuse peamiseks eesmärgiks on söödavarude hindamine, mesilasema olemasolu kindlakstegemine ja pere tugevuse esialgne hindamine.

Söödavarude hindamiseks tuleb lamavtarudes nihutada eemale vahelaud ja hinnata silma järgi sööda kogust kärgedes. Niimoodi kärjeraame ükshaaval pesa ääre poole nihutades jõuame sinnamaale, kus hakkab silma juba haue. Nüüd ei tohiks rohkem pesaruumist kärgi eemale nihutada, vaid paigutame juba hinnatud söödakärjed tagasi oma kohale. Seejärel kontrollime söödavaru ka pesa teisest servast. Ühtlasi loeme ära ka mesilastega asustatud kärjetänavad.

Kui pere katab kevadise kiirläbivaatuse ajal enam kui 8 kärjetänavat, on tegemist tugeva perega. Keskmine pere katab 6-8 kärjetänavat ja nõrk pere vähem kui 6 kärjetänavat. Tugevatel ja keskmistel peredel peaks silma järgi hinnates kevadise kiirläbivaatuse ajal olema sööda vähemalt 6-8 kg, nõrkadel piisab ka 5-6 kg-st. Kui võimalik, siis tuleks hinnata ka suiravaru - seda peaks olema vähemalt 0,5 kg. Väiksema suiravaru puhul hakkab ema munemist piirama või ei hakka kevadel üldse munema. Väga väikese suiravarudega peredes langeb pesaruumis temperatuur 1,5...2°C võrra ja tekivad ideaalsed tingimused noseematoosi, varroatoosi, lubihaudme ja teiste haiguste tekkimiseks ning levikuks.

Kiirläbivaatuse ajal haudmeraame pesast välja tõsta ei soovitata, sest see kahjustab hauet. Eriline oht tekib ka veel sellest, kui haudmeraam asetatakse tagasi teisiti, kui see oli algselt pesas. Saksa teadlane Himmer on kindlaks teinud, et +12°C õhutemperatuuri juures ka üsna lühikeseks ajaks väljatõstetud haudmeraamil jääb enamik vakladest küll ellu, kuid ligi kolmandikul on märgatud jahtumise tõttu alaarenenud kehaosi (jalad, tiivad, tundlad). Üldse peaks kiirläbivaatus kestma ühe pere juures mitte üle 2-3 minuti.

Kiirläbivaatuse käigus eemaldatakse pesast tühjad, mesilastega asustamata ja rikunud ning hallitanud suiraga kärjed. Nõrkadel peredel kitsendatakse kärjetänavad 8-le millimeetrile. Pesad kaetakse soojalt. Nüüd võib sooja ja niiskuse hoidmiseks otse pesale asetada 6-8 kihti paberit, jõupaberist koti vms. Kui kiirläbivaatuse käigus avastatakse, et mõnel perel napib sööda, on kõige parem täiendada pere söödavaru sügisel varutud meekärjega. On soovitatav juurdeantavat söödakärge hoida enne pessa andmist paar ööpäeva temperatuuril +25...+27°C, siis rikkuda selle kaanetis (mitte lahti kaanetada) ja asetada see meekärge tarru otse mesilaste kobara kõrvale.

Siin võib tekkida küsimus - kas tavalist suhkrulahust ei võiks mesilastele kevadel anda? Loomulikult võib, kuid mesi on parem. Paremini on mesi eelkõige sellepärast, et iga naturaalne mesi sisaldab 35-40% glükoosi, mis ergutab ja kergendab amm-mesilaste näärmete tegevust

ja nad on võimelised produtseerima rohkem toitepiima nii ema kui ka haudme toitmiseks. Peale selle ei puudu naturaalses mees ka valguline element (õietolm), mis samuti ergutab toitepiima eritamist. Eriti aga tahaks rõhutada glükoosi tähtsust, mis omakorda kajastub ka ema munemisvõimes. Andes perele kevadel täiendussöödaks mett, arenevad pered kiiremini kui suhkrusöödal ja annavad lõppkokkuvõttes suvel ka rohkem meetoodangut.

Millised tööd peab mesinik tegema kohe peale puhastuslendlust? Üheks pakilisemaks tööks peale puhastuslendlust on taru põhja puhastamine. Korpustarude puhul on see lihtne, eriti kui on olemas mõned varupõhjad. Lahtise põhjaga tarude puhul on võimalik põhju vahetada suhteliselt madala temperatuuri juures. Piisab mõnest plusskraadist. Põhja vahetamiseks tuleks toimida järgmiselt. Taru koos põhjaga tõstetakse vaikselt (ilma suuremate tõugeteta) kõrvalolevale alusele. Seejärel asetatakse puhas desinfitseeritud põhi taru endisele asukohale. Tarukorpus kangutatakse konkspeitli abil vana põhja küljest lahti ja tõstetakse uuele puhtale põhjale.

Kui põhjavahetuse ajal on välisõhu temperatuur + 5°C piires, siis on tarupõhi praktiliselt mesilastest puhas ja seda võib kohe asuda puhtaks kraapima. Kui põhja peal liiguvad mesilased, tuleb äravõetud põhi asetada poolviltu vastu taru lennulauda, et põhja peal olevatel mesilastel oleks hõlpsam tagasi tarru pääseda. Tarupõhi kraabitakse konkspeitliga puhtaks ja põletatakse üle leeklambiga. Eriti hoolikalt tuleb üle käia tarupõhja nurgad, servad ja lennuava.

Põletada tuleb nii, et puidu värvus muutuks kergelt pruunikaks. Hoiduda tuleks puidu söestamisest. Leeklambina on kõige mugavam kasutada gaasiballooniga leeklampi, mida on hõlpus süüdata ja kustutada. Kui varupõhju on rohkem, valmistatakse need kõik ette ja vahetatakse korraga mitme taru põhjad. Seejärel võetakse ette tarude all kasutuses olnud põhjade puhastamine ja desinfitseerimine ning kogu põhjadevahetuse protseduur võib jätkuda järgmiste tarude juures.

Lamavtarudes on põhjade puhastamine kevadel mõnevõrra tülikam, sest lamavtarud on ehitatud kinnise põhjaga. Põhjade puhastamiseks tuleb kõigepealt valida sobiv ilm. Sooja peaks olema varjus vähemalt +10...+12 °C. Taru pesaruumi ühest otsast eemaldatakse otsamatid (padjad) ning kogu mesilaspere pesa nihutatakse taru teise otsa. Seejärel kraabitakse taru põhi ja külgseinad konkspeitliga puhtaks. Kokkukogutud langetis tõstetakse tarulabidaga vastavasse kasti või ämbrisse. Seejärel nihutatakse mesilaspere pesakärjed koos perega endisse kohta tagasi. Mõned mesinikud on katsetanud ka lamavatarudes leeklambiga desinfitseerimist, nihutades eelnevalt mesilaspere koos kärgedega taru teise otsa. Kuid see on seotud üsna suure riskiga ema ja haudme tervisele. Selle tõttu on lamavtarude korral parem lükata see toiming edasi sellele ajale, kui on juba võimalik peresid ümber tõsta puhastesse ja desinfitseeritud tarudesse.

Põhjade puhastamine annab pere arengule parema hoo ja mida varem see saab tehtud, seda kiiremini hakkavad pered arenema.

Kuidas täiendada perede kevadist söödavaru? Kui perede kevadine söödavaru on mitteküllaldane (alla 6-8 kg), tuleb peredele anda täiendussööta. Kui puuduvad söödaga varukärjed, tuleb peresid sööta suhkrusiirupiga. Peab kohe märkima, et kevadel, kui peredel on suurenenud veevajadus, on otstarbekas anda lahjemat siirupit, mis on valmistatud vahekorras 1kg. suhkrut 1 liiter vett. Suhkrusiirupi valmistamine toimub analoogselt sügisel täiendussöödaks antava suhkrusiirupi valmistamisega, ainult et suhkrut pannakse vähem. Suhkrusiirupi valmistamiseks kuumutatakse vesi 80* -ni ja lisatakse vastav kogus suhkrut. Siirupit tuleb segada niikaua, kuni see muutub läbipaistvaks. Hägune segu annab tunnistust sellest, et suhkur pole lõplikult sulanud.